סז: מציאת האשה פרק ששי כתובות

שכאו לינשא. משל לדקה דאמרינן לקמן אשר יחסר לו זו אשה: **משל עופות.** שדמיהן יקרים והוא היה מעונג: **כליטרא כשר.** שהיה בשר ביוקר והיה צריך בשר בדמי ליטרא מעות: **כפר קטן היה.** ואין המוהר נמכר: **אמטולתיה.** בשבילו. והיינו רבותא ולעולם במשקל ליטרא בשר קאמר: **הכוא דאשה.** עני המבקש פרנסה: **כמה אשה טועד.** מה אתה רגיל לאכול בסעודתך: **כעמו.** הכל לפי מה שהוא צריך כל יחיד וויחיד לפי לימודו: **אמר רבא מאי דקמא.** מה דבר זה שאירע לפני עתה אלא הייתי רגיל בכך שבאת זו לכאן ותרנגולת ויין יפן בידה: **נענאי לך.** דבכאי יותר מדאי: **אין לו.** משלו: **ואינו רוצה להפרנס.** משל לדקה: **יש לו ואינו רוצה להפרנס.** משלו אלא משל לדקה ומסגף עצמו בצער: **שמווה דעתו עליו.** יגבה לבו לומר דעתם לחזור ולגבות הימני הואיל ותבעוני משכון אין זו אלא הלוואה ויטול בלא בושת שיאמר אין לי משכון והם יאמרו טול בלא משכון: **ליזורא דדשא.** חוד שנמפתן וליר הדלת סובב בו: **הכוא יומא.** אותו היום שנתן העני לבו לדעת מי יותנם לו: **כיון דחזא.** העני: **אנא שכיחנא כגו כיפא.** ועניים מולאין אותי לפיכך זכותי גדול: **ומקרבא כנייתי.** הנאתי מזומנת שאני מחלקת לחם וכשר ומלא אתכל אתה נותן מעות לעניים והם טורחים וקונים סעודה: **מאי כולי האי.** למה להם לברוח ולכנס לתוכו: **היא מולאתא והיא שלחה וגו'.** אע"פ שבאתה ליפרך לא גילתה הדבר אלא אם כן יגלה הוא ואם לא יגלה נשרפת: **עייפינהו.** כפליהו: **סיאנקי.** שם מקום: **ווודאי קליל.** לידה קלה הכינותי לדרך לתוקה שאני יולא לה: **ומלאי עיניה.** ומעה עיניו כלפי אחוריו לראות אלא יכא למאי ויתירים שעוסה עצמו עני והעניים באים ומתיריים אותם:

בטלי

וחכ"א יש לו ואינו רוצה להתפרנס אין נזקקין לו. הני תכמים הם ר"ש דלעיל וא"ת והא לית ליה לר' שמעון דכרה תורה כלשון בני אדם במסכת ראש השנה (דף ח.) ועוד הא דדרשינן בפרק אלו מציאות (ב"מ דף לא.): הקש תקיש השב תשיב אפי' מאה פעמים אמר מולהו דלא כר"ש ואומר ר"י דכל היכא דאיכא למידרש דדשינן ולא אמרינן דכרה תורה כלשון בני אדם אלא הכא דלא מסתבר ליה למדרש כרבנן דקרא משמע דבאין לו מייירי כדכתיב די מחסורו:

דכתיב היא מוצאת. לבינו חבנגל גרים מוצת בלא אל"ף לשון וילת אם בציון (איכה ד) : בטלי

באנשי גליל העליון ר'שלקחו לעני בן טובים אחד מציפורי ליטרא בשר בכל יום ליטרא בשר מאי רבותא אמר רב הונא ליטרא בשר משל עופות ואיבעית אימא בליטרא בשר ממש רב אשי אמר התם כפר קטן היה בכל יומא הוה מפסדי חיותא אמטולתיה: ההוא דאתא לקמיה דרבי נחמיה אמר ליה במה אתה סועד א"ל בבשר שמן ויין ישן רצונך שתגלגל עמי בעדשים גלגל עמו בעדשים ומת אמר אוי לו לזה שהרגנו נחמיה אדרבה אוי לו לנחמיה שהרגו לזה מיבעי ליה אלא איהו הוא דלא איבעי ליה לפנוקי נפשיה כולי האי ההוא דאתא לקמיה דרבא אמר לו במה אתה סועד אמר לו בתרנגולת פטומה ויין ישן אמר ליה ולא חיישת לדוחקא דציבורא א"ל אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא [3]עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד שכל אחד ואחד נותן הקב"ה פרנסתו בעתו אדהכי אתאי אחתיה דרבא דלא חזיא ליה תלסרי שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן אמר מאי דקמא א"ל [7]נענתי לך קום אכול תנו רבנן אין לו ואינו רוצה להתפרנס נותנין לו לשום הלואה וחוזרין ונותנין לו לשום מתנה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [8]נותנין לו לשום מתנה וחוזרין ונותנין לו לשום הלואה לשום מתנה הא לא שקיל אמר רבא [9]לפתוח לי לשום מתנה יש לו ואינו רוצה להתפרנס נותנין לו לשום מתנה וחוזרין ונפרעין ממנו חוזרין ונפרעין הימנו חו לא שקיל אמר רב פפא לאחר מיתה ר"ש אומר [10]יש לו ואינו רוצה להתפרנס אין נזקקין לו אין לו ואינו רוצה להתפרנס שנותנים לו לשום הלואה וחוזרין ונותנין לו לשום דעתו עליו [6]ת"ר [11]העבט זה שאין לו ואינו רוצה להתפרנס שנותנין לו לשום מתנה וחוזרין ונפרעין הימנו לאחר מיתה מתנה תעביטנו זה שיש לו ואינו רוצה להתפרנס שנותנין לו לשום מתנה וחוזרין ונפרעין הימנו לאחר מיתה דברי ר' יהודה וחכ"א יש לו ואינו רוצה להתפרנס אין [12]דברה תורה כלשון בני אדם [13]מר עוקבא [14]הוה עניא בשיבבותיה דהוה רגיל כל יומא דשדי ליה ארבעה זוזי בצינורא דדשא (6) יום אחד אמר איזיל איחזי מאן קעביד בי ההוא טיבותא ההוא יומא נגהא ליה למר עוקבא לבי מדרשא אתיא דביתהו בהדיה כיון דחזיוה דקא מצלי ליה לדשא נפק בתרייהו רהוט מקמיה עיילי לההוא אתונא דהוה גרופה נורא הוה קא מיקליין כרעיה דמר עוקבא אמרה ליה דביתהו שקול כרעיך אותיב אכרעאי חלש דעתיה אמרה ליה אנא שכיחנא בגויה דביתא [15]ומקרבא אהנייתי ומאי כולי האי [16]דאמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רב הונא בר ביזנא אמר ר"ש חסידא ואמרי לה א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי נוח לו לאדם שימסור עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים מנא לן מתמר דכתיב [4]היא מוצאת מר עוקבא הוה עניא בשיבבותיה דהוה רגיל לשדורי ליה ארבע מאה זוזי כל מעלי יומא דביפורא יומא חד שדרינהו ניהליה ביד בריה אתא אמר ליה לא צריך אמר מאי חזית חזאי דקא מזלפי ליה יין ישן אמר מפנק כולי האי עייפינהו ושדרינהו ניהליה כי קא ניחא נפשיה אמר אייתו לי חושבנאי דצדקה אשכח דהוה כתיב ביה שבעת אלפי דינרי [17]סיאנקי אמר זוודאי [18]קלילי ואורחא רחיקתא קם בזבזיה לפלגיה ממוניה היכי עבד הכי [19]והאמר ר' אילעאי באושא התקינו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש [20]הני מילי מחיים שמא ירד מנכסיו אבל לאחר מיתה לית לן בה: [21]רבי אבא [22]הוה צייר זוזי בסודריה ושדי ליה לאחוריה וממצי נפשיה לבי עניי ומצלי עיניה מרמאי רבי חנינא הוה ההוא עניא דהוה רגיל לשדורי ליה ארבעה זוזי כל מעלי שבתא יומא חד שדרינהו ניהליה ביד דביתהו אתאי אמרה ליה לא צריך מאי חזית שמעי דהוה קאמרי ליה במה אתה סועד בטלי

מסורת הש"ס

(ז) [תוספתא פ"ו], (ח) [תוספתא פאה פ"ד], (ט) שם, (י) [ברכות כח. תענית כ:], (כ) כ"מ לא:, (ל) [קידושין יח: וש"נ], (מ) [תענית כג: ושם לישנא], (נ) [כ"ב י:], (ס) [תענית כב: ברכות מג: סוטה י: כ"מ עט., (ע) כ"מ עט., (פ) [גר' העריך וזינקו פי' מטנע טוב], (צ) [עי' כ"מ ו: ומש"ש כס"ד על הגליון], (ק) לעיל ב. ערכין מ., (ר) [כ"ב י:], (ש) [וש"ע תוס' כ"מ לא: ד"ה דברה ועי' כתוס' סוטה מ: ד"ה וכ' ויומא ומוס' מנחות י: ד"ה מאי נתריסין].

תורה אור השלם

1. כי פתח תפתח את יָדְךָ לו וְהַעֲבֹט תַּעֲבִיטֶנּוּ די מַחְסֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ: דברים טו ח
2. וַיֹּאמֶר יְיָ אֱלֹהִים לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לּוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ: בראשית ב יח
3. עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ: תהלים קמה טו
4. הוּא מוֹצֵאת וְהִיא שָׁלְחָה אֶל חָמִיהָ לֵאמֹר לְאִישׁ אֲשֶׁר אֵלֶּה לּוֹ אֲנֹכִי הָרָה וַתֹּאמֶר הַכֶּר נָא לְמִי הַחֹתֶמֶת וְהַפְּתִילִים וְהַמַּטֶּה הָאֵלֶּה: בראשית לח כה

הגהות הב"ח

(6) גמ' גליטרא דדשא יומא חד אמר:

מוסף רש"י

זה שאין לו. ממה שיתפרנס, ואינו רוצה להתפרנס. משלו אלא משל, שאתה חייב להעביטו וליפרע ממנו אחר מיתה (שם). דשדי ליה ארבעה זוזי בצינורא דדשא. שסעני מיני יודע ממי טעלה והוא יודע למי נתנה (ב"ב י:). דכתיב היא מוצאת. ומילו נכתיב כרעיה דמר עוקבא אמרה ליה דביתהו שקול כרעיך אותיב אכרעאי חלש דעתיה אמרה ליה אנא שכיחנא בגויה דביתא מי הרה, אלא נאים אשר אלה לו אנכי הרה, אם יודה אתה לא תאשרף ולא אלגלן פניו (ברכות מג:) אף על פי שהיו מוליאין אותה לשריפה לא אמרה להם ניהוה נעלמתי אלא שלחה לו למי שאלה לו אנכי הרה ואם יודה הוא מעצמו יודה (ב"מ נט.) ואם לאו תיסרף ולא תגלה היא את הדבר (מוסף י: ובע"ז בראשית לח כה). באושא התקינו. כשסיתה מהקדמין נתוספו אנשלה ויפנה אם מהקדמי גדולה כדאמרינן בכ"ה (לא.) נני עשר

תוספות רי"ד

שחייב במצות ודיקא נמי דקתני להחיות אלמא אינו קודם אלא במקום שאין לו חיות במקום אחרת אבל במקום שיכול לחזר האשה קודמת: ת"ר יתום ויתומה שבאו להנשא משיאים את היתומה ואח"כ היתום מפני שבשתה של אשה מרובה משל איש ת"ר יתום שבא לישא שוכרים לו בית ומציעים לו מטה וכל כלי תשמישו ואח"כ משיאין לו שנאמר די מחסורו אשר יחסר (לו) זו מטה ושולחן. לו זו אשה וכה"א אעשה לו עזר כנגדו ת"ר די מחסורו אתה מצווה עליו לפרנסו ואי אתה מצווה לעשרו אשר יחסר לו אפילו סוס לרכוב ועבד לרוץ לפניו. מעשה בהלל הזקן שלקח לעני בן טובים סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו פעם אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו ורץ לפניו ג' מילין. ת"ר אין לו ואינו רוצה להתפרנס משל אחרים נותנים לו לשם הלואה וחוזרים ונותנים לשם מתנה דברי ר"מ יש לו ואינו רוצה להתפרנס נותנים לו לשם מתנה וחוזרים ונפרעים ממנו לאחר מיתה ר"ש אומר יש לו ואינו רוצה להתפרנס אין נותנים לו: ת"ר העבט זה שאין לו ואינו רוצה להתפרנס שנותנים לו לשם הלואה וחוזרים ונותנים לו לשם מתנה תעבינטו זה שיש לו ואינו רוצה להתפרנס שנותנים לו לשם מתנה וחוזרים ונפרעים ממנו לאחר מיתה דברי ר"י וחכ"א יש לו ואינו רוצה להתפרנס אין נותנים לו כל עיקר אלא מה אני מקיים תעבינטו דברה תורה כלשון בני אדם: אר"א באושא התקינו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש וה"מ מחיים שלא ירד מנכסיו אבל לא"מ ליל בה

עיין בפ' נערה:

עין משפט נר מצוה

יז א ב ג מיי' פ"ז מהל' מתנות עניים הל' ג ד סמג עשין קסב טוש"ע יו"ד סימן רנ סעיף ג:
יח ד (טוש"ע יו"ד סס סעיף ד):
יט ה ו מיי' סס הלכה ט סמג סס טוש"ע סס סימן רנג סעיף ט:
כ ז מיי' סס טוש"ע סס סעיף י:
כא ח מיי' פ"י סס הל' ט סמג סס טוש"ע יו"ד סימן רמט סעיף מ:
כב ט טוש"ע סס סעיף ח כהגה"ה:
כג י מיי' סס הלכה י טוש"ע סס סעיף ט:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com